

Observatoriulu ese de done ori in septemana, Mercurea si Sambat'a.

Pretiuulu

pentru Sibiiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusa la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. seu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. seu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu V.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie seu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a don'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiiu.

Nr. 30.

— Sibiiu, Sambata 17/29 Aprile. —

1882.

Unu nou procesu de pressa in Sibiiu.

(Urmare).

Dn. Gustav Tribus procuroru substitutu isi incepù pledoari'a sa in limb'a magiara, in care dise, că articulu incriminatu coprinde neadeveruri si e scrisu in tonu iritatoriu (izgato hangon). In publiculu ascultatoriu erau multi magiari, functionari si studenti, cari crediendu că s'aru aflá airea undeva, incepura se strige „Ugy van, igaz, helyes, helyes (asia este)“, presedentele inse le aduse aminte in trei restimpuri de lege, prin urmare că e in dreptu se le arate usi'a si asia se mai astemperara, éra procurorulu mai continuá dicundu, că articulu lovesce in legea penala, că statulu nu póte se suferi privilegiuri (?), că libertatea alegeriloru este cātu se póte de mare (??), dara că nu se póte cere, că si prefectulu unui municipiu se fia alesu, nici cá judecatorii se fia alesi (?). Natiunea conducatori'a are se intiparésca statului caracterulu seu, acea natiune, care a cumparatu acestu teritoriu cu sangele seu. Celu ce numesce vrasmasi pe aparatorii acestoru opiniuni, este turburatoriulu de spirite.

Intrebandu presedentele pe procuroru, daca voiesce se vorbésca si nemtiesce, sau se puna pe interprete că se'i traduca cele dise, dsa declará că voiesce se vorbésca si nemtiesce. Insemnamu acilea, că intre cei 12 jurati nu era nici-unulu cunoscatoriu de limb'a magiara, asia că se intieléga mai multu decâtu unele lucruri de tóte dilele, din contra dn. Tribus cunósce fórté bine limb'a germana, atátu pentru că mam'a dsale a fostu germana curata din familia patriciana, cātu si că dsa isi facuse o parte buna din studii totu in acea limba. Si in adeveru dn. Tribus a si tinutu cu acésta ocaziune unu discursu germanu scientificu in materia juridica si politica, incependu dela definitiunea statului. „Dreptulu trebuie se remana dreptu“, dice si procurorulu, dara definitiunea ce o dá dreptului, este dupa noi unica si noue necunoscuta pana acuma, că adeca dreptulu nu ar fi altu-ceva si nu ar poté se fia altu-ceva, decâtu convictiunea generale, dara nestabila, ci variabila, dupa cultur'a si

dupa impregiurarile istorice ale unei gruppe de ómenicari traiescu inpreuna; éra acésta convictiune generala se manifesta in vointi'a maioritatiei, careia minoritatea trebuie se se supuna, că-ci in casu contrariu ómenii nu aru ajunge nici-odata la stare de ordine si securitate. De aici apoi se nascu legile, nu cá oppuse dreptului, ci cá incarnatiunea lui (?). De aci apoi procurorulu sustine omnipotenti'a parlamentului, adeca dreptulu seu absolutu de a crea legi, si adaoge, că asia ar cere chiaru natur'a morala a omului si scopuri ideali ale statului. Citédia si pe Aristotele; scurtu, tine juratiloru o prelegere filosofica inalta, 'care 'si avea locul prea bine pe o catedra academica. Venindu apoi la nationalitate afirma, că numai acea natiune sau nationalitate are dreptu a formá statulu, care simte in sine puterea morala de a'lu forma si cu ajutorulu acelei fortie a'si ajunge scopulu seu nationale. Deci dupa dn. Tribus este invederatu, că o natiune, unu poporu ce dispune de o taria morala că aceea, este in dreptu se inghitia pe nationalitatile mai mici care nu se bucura de acea taria morala. Si acesta ilu numesce dn. Tribus sentimentu omenescu si totuodata sentimentu nationale, si apoi éra mai reflecta pe ascultatori, că magiarii aru fi adaptu acestu pamentu alu patriei cu sangele loru. Pare că dieu, alte popóra multu mai vechi decâtu magiarii in Ungari'a si in Transilvani'a, aru fi versatu totu numai apa curata din vinele loru, in miile de batalii si devastatiuni la câte au fostu supuse acestea tieri intru o miie si in doue mii de ani. Reu, fórté reu facu magiarii si magiaronii, că oricandu e vorb'a de drepturile celorlalte natiuni din patria, densii totudeauna facu apelu la sabia si se batu in peptu, că si cum armat'a ar fi fostu compusa vreodata numai din magiari, candu chiaru si astadi vedemu bine, că cele mai multe regimente sunt de orice alta nationalitate, numai magiare nu.

Venindu la limb'a nationale, dn. Tribus face apellu la o sententia a renumitulu professoru si jurisconsultu elvetianu Bluntschli (repausatu mai deunadi), carele vorbindu despre drepturi nationali in staturi poliglote, precum este si Elveti'a cu trei limbi, ar fi scrisu: „Cá principiu nationale

de dreptu se póte enuntia dreptulu nationale la limba si cultura. Dara in afacerile statului trebuie se fia o limba de statu privilegiata (bevorzugte), cu delaturarea toturoru celorlalte limbi ale popóraloru.“

La citatulu acesta redactiunea dela „Tageblatt“ oppune acusatorulu unu altu citatu totu dela Bluntschli, neasemenatu mai ponderosu, pe care aru trebui se'lu invetie si romanii de rostu. Acela suna in traductiune asia: „Nu mai este de ajunsu, că statulu se respecte si se apere (achte und schütze) drepturile naturali ale fiacarei natiuni la insusirile sale individuali, la datinele sale, la cultur'a sa. In Europ'a civilisata că si in Americ'a se intielege de sine, că acestea drepturi naturali ale fiacarei natiuni sunt respectate. Daca in contrastu cu acésta, in Europ'a orientala russomanii se încerca a rapi prin fortia limb'a materna dela alte natiuni si mai virtosu dela poloni; daca in Transilvani'a magiari fanatici desfiintédia scólele germane, apoi acésta se presenta in ochii lumei civilisate că simptoma, barbarie asiatică, care inca nu e dumerita.“*)

De aci incolo dn. Tribus declara limpede, că statulu nu are se se uite in gur'a vreunei nationalitati malcontente, ci maioritatile parlamentarie se'si faca legi ori cum le place loru, éra cei ce striga contra loru, se fia pedepsiti. La audirea cuventeloru de drepturi sacre dice, că l'au apucatu florile, că-ci acésta dupa dsa nu ar insemná mai puțin decâtu domni'a popésca, domni'a intunecimei, degradarea sciintiei la stare de sierbitóre a bisericeii. Despre uniunea Transilvaniei cu Ungari'a dn. Tribus dice, că statulu parlamentariu alu Ungariei este in dreptu a face cu Transilvani'a ori ce'i place (jedwede Gestaltung geben können); ar fi trebuitu se o contopésca de totu, că-ci dupa dsa, Transilvani'a fusese in tóte timpurile un'a cu Ungari'a. Aci apoi acusatorulu vorbesce cu ironia despre originea lui Gött din Frankfurt.

*) De ar fi cunoscutu Bluntschi cātu de puțin suferintiele poporulu romanescu din acésta tíera, credemu că ar fi mai adaosu ceva la acésta doctrina a sa.

Red. Obs.

Foisiór'a „Observatoriului“.

Memoriu pentru cântarile bisericesci in Romani'a.

(Urmare.)

In condic'a obiceiuriloru vechi si noue ale curtiei Domnesci din Moldov'a, scrisa in anulu 1762, intre personalulu curtiei Domnesci se pune si chorulu cântaretiloru Domnesci, compusu din protopsaltulu, alu doilea cântareti si peveti (Letop. Mold. t. III. p. 03).

Biserica curtiei Domnesci era biserica cathedra si servea de modelu pentru tóte bisericile in privintia podóbeloru si a cântariloru. Dupre modelu bisericeii Domnesci era arangiatu personalulu cântaretiloru pe la Mitropolii, episcopii si monastiri. Pe langa fia-care protopsaltu era unu numeru de tineri alesi, numitii pevetti (cântaretii), cari si ei la rëndulu loru, invetiându si practicandu serviciulu de cântareti, deveneau psalti si protopsalti la curtea Domnescă, sau la alte biserici insemnate. Asemenea se urmă si la tóte bisericile cele mai insemnate. Fia-care producea cântareti pentru cele-alte biserici. Cu deosebire in timpulu Domniei Fanariotiloru, in principatele Romane se aduceau dela Constantinopole cei mai buni cântareti la Bucuresci si la Iasi, in cātu serviciulu divin era mai magnificu in Romani'a de cātu chiaru la patriarhi'a de Constantinopole. Acesti cântareti erau datori se formiede aici in tíera noui cântareti dintre tinerii Romani, carii indestulau bisericile, mai alesu pe la orasie cu cântareti alesi.

Fericitulu intru amintire Ieromonachulu Macarie, pe carelu cu dreptulu ilu putemu numi primulu dascalu alu psalticiei nóstre romanesci de asta-di, si carele a traitu pe la inceputulu vécului presentu, spune că in timpurile trecute cântarile bisericesci au fostu fórté cultivate in tíer'a nóstra, si cântareti in abundantia, in

cātu unu mare dascalu de cântari, grecu, anume, Anastasie Rapsaniotulu, venindu in Romani'a că se 'si caute noroculu, „cându a vediutu desevărirea mestesiugului, si a auditu prea dulcea frésca glasuire a dascaliloru de cântari din némulu nóstru (romanescu), s'au spaimentatu si singuru judecându că elu nu este aicea trebuinciosu, s'a intorsu si a muritu in tíer'a lui. Acestu esemplu ilu aduce Macarie din timpurile cele mai inainte de densulu. Dar aduce si unu esemplu de aceeași natura din dilele sale: „In trecutii ani au venitu in tierile nóstre celu mai ánteiu dascalu de cântari alu némului grecescu, carele cu tóte că mestesiugulu ilu avea cá celu d'ánteiu, dar la dulcéia glasului candu cantá cu cei de ai némului nostru, dascali Romani, in simtirile ascultatoriloru da unu selbaticu sunetu cá de o cucovae, pe langa nesce rândurele bine glasuitóre. Care pana ce a muritu n'au defaimatu, ci mai vértosu se minună si laudá frésca glasuire a romaniloru si indemánatic'a lesne-intórcere, ceea-ce cu tóta intregimea si cu frésca dulcéia se atinge de ánimile ascultatoriloru.“ (vedi prefatia la Irmologion p. IX - XI).

Dar vine intrebaria: ce felu au fostu cântarile bisericeii romane? Ce sistema s'a urmatu in scrierea si executarea loru? La acésta respundemu, că, cântarile bisericeii nóstre au fostu acele ale bisericeii grecesci, sau ale marei bisericeii Constantinopolitane, si sistem'a scrierii si a executarei, a fostu acea inventata de compunetorii poemeloru si cântariloru bisericesci in deosebite timpuri, si modificata in urma de altii pana la sistem'a psalticiei moderne. Celu mai renumitu dascalu de cântari, cá compositoru si alu poemeloru si alu cântecului bisericeii este St. Ioanu Damaschinu, care a traitu in véculu alu VIII-lea. Elu a regulatu cânteculu pe 8 glasuri sau octoichulu, compunendu deosebite stihuri si canóne, pe aceste 8 glasuri. Elu a introdusu si semnele pentru a inlesni invetiatur'a cântariloru. Semnele lui inse precum se crede, nu erau de cātu literele alfabetului grecescu, puse d-asupra textului cântariloru in deosebite positiuni. Aceste semne primitive treptatu s'au modificatu prin alte semne noue, din care cu

timpulu s'au formatu cunoscutele semne sau, cum le numesce Russii, cárlige ale psalticiei vechi si nóua. Organisorulu psalticiei vechi se crede a fi Ioanu Cucuzelu, carele cam pe la finele vécului alu XVIII-lea a fostu mai ánteiu maistru, sau dascalu alu cântaretiloru imperatesci din Constantinopole, si apoi monah, la Muntele-Athosu. Elu a regulatu si notele psalticiei vechi, care cu varii adaoseturi facute de alti maistri de cântari dela Constantinopole, au servitu de norma pana pe la inceputulu vécului presentu pentru cântarile bisericesci in Constantinopole si in tierile romane.

Pentru pastrarea si propagarea cântului bisericescu orientala la Romani, au contribuitu multu, monastirile din orientu, care aveau in Romani'a monastiri date sub administrati'a loru, si unde veneau si petreceau egumeni si calugari greci; de asemenea Domni Fanarioti, toti deprinsi la Constantinopole cu cântulu psaltiloru patriarchiei, pentru care multi din acesti Domni, la venirea loru la domniile principateloru, isi aduceau si psalti greci.

Trebuie se insemnamu aici, că, cântarea bisericeii orthodoxe, de si in originea ei a fostu aceeași: cea Constantinopolitana, care cá dintr'unu centru mare bisericescu, impreuna cu religia crestina, si cu organizarea bisericesca, s'a transportatu in tóte tíerile orthodoxe ale Europei: Bulgari'a, Serbi'a, Romani'a si Russi'a; dar cu timpulu, din caus'a diferentiei limbeloru, a imprejurariloru politice, a geniului musicalu alu popóreloru, cântarile bisericesci au suferitu fórté mari prefaceri.

Asia Russi'a, primindu dela Constantinopole religia crestina, a primitu totu-odata de acolo si totu personalu bisericescu: episcopulu, preoti, cântareti si tóte cântarile dela Constantinopole. Psaltiki'a bisericeii grecesci s'a introdusu si acolo, precum arata multe carti vechi de psaltikie, puse pe textulu slavonu alu stichiriloru, tropareloru, condaceloru etc, ce se cânta in biserica; psaltikiele acestea se intindu in epoc'a dela véculu alu X-lea pana la véculu alu XIV-lea.

In urma, caderea Russiei sub jugulu Tatariloru,

Vorbindu totu despre Transilvani'a, dn. Tribus are curagiulu se afirme, că Tuhutum ar fi subjugatu acésta tiéra, că S. Stefanu o ar fi contopitu si mai multu; apoi că acestu principatu alu Transilvaniei până la catastrofa dela Mohaci (1526) nu avuse mai multe drepturi, decât unu comitatu ori-care, că nici in documente nici in legi nu este numita tiéra, ci numai „parte de tiéra“, că si ardelenii au trebuit se mérga la diet'a tiei, in fine dn. oratoru perdienduse cu totulu in istori'a tiei, aluneca pe cali cu totulu ratacite si false, despre ce l'amu potea convinge si noi pasu din pasu, dara nu este aci loculu, ci airea. Aici vomu adaoge numai notele susu citatului diariu germanu, pe care le subscriemu si noi si care se resuma asia:

Unitatea politica cu Ungari'a n'a inpedecatu pe Transilvani'a că se nu'si aiba autonomi'a sa si constitutiune cu totulu separata de a Ungariei, cum si dieta separata (incepandu dela 1291 câteva sute de diete, până in a. 1865). In cătu pentru Tuhutum, cercetarile istorice mai noue au documentatu, că acestu nume este fabulosu si subjugarea tiei prin elu o fabula. Totu asia se mai scie acuma, că S. Stefanu nu a potutu se subjugare Transilvani'a; in fine că Anonimus Belae regis notarius, episcopu sau ce a fostu, e demascatu de către sciinti'a istorica de unu mare ignorantu si falsificatoriu, unu omu care au insiratu la minciuni.

Nu este adeveratu nici că Transilvani'a ar fi figuratu vreodata numai că simplu comitatu, căci chiaru in actele vechi publice de inainte de Mohaci este numita regatu, Regnum. Regele Andreiu III o numesce in 1291 Regnum Transilvaniae; totu asia in art. 4 din a. 1459. Regnum hoc totum Transsilvanense. In codicele lui Verböczy cunoscutu sub nume de Tripartitum dela 1514 vorbindu in Part. III despre diversitatea legislatiunei tieriloru Dalmatiei, Croatiei, Slavoniei si Transilvaniei, asociate la Ungari'a, Transilvani'a se numesce totu Regnum. S'ar mai potea cita o lunga serie de acte publice, in care toate Transilvani'a este titulata Regnum, mai tardiu si Principatus. Si cu totu dreptulu, cu mai mare dreptu decât alte tierisióre neasemenatu mai mici, mai puțin poporate si nici asia civilisate.

De aci inainte procurorulu se ocupa mai multu numai de asia numitulu „Sachsenland“ combatendu existenti'a lui; dara acésta parte a pleoarii se va cunósce din replic'a aparatoriului. Acusatoriulu termină mustrandu press'a sasésca, pentru-că face opozitiune, reflectă si pe jurati óresicum amerintandu, că daca nu voru condamna pe Gött, voru trece de rei patrioti si nedemni a functiona cá jurati. Se prea intielege că acestea cuvente, in locu de a impaca, mai virtosu au iritatu spiritele.

(Va urmă.)

Afaceri bisericesci.

In epoce de blastemu precum este si acésta de 15 ani incóce pentru acésta patria nefericita, nu numai ómenii buni, dara si multi rei vediendu că nu e alta scapare, alérga la biserica, éra daca cumva se sfiescu a trece pragulu si a intra, celu puțin se se preamba prin pregiuru si privindu la turnulu ei, isi inaltia fara voia ochii către ceriu.

Este una din simptomele cele mai consolatorie, că in timpulu de fația prin toate tierile locuite de romani sentimentele religioase isi spargu din nou cale larga piutre toate doctrinele seducatorie atheitice si in mani'a propagandeloru straine, alu caroru scopulu pronuntiatu este a deprava pe gintea romanésca, a'i invenina sufletulu, că se péra si apoi se ia altii dreptulu ei de hereditate sempiterna la pamentulu patriei.

In Nr. 28 veduramu vigorósele miscari religioase pornite in Biserica Romaniei; activitatea plina de zelu ce se desvóltă tocma de 15 ani incóce in biserica gr. resaritenă orthodoxa romanésca din Transilvani'a si Ungari'a, o póte cunósce oricine din actele congresselor provinciali, care se tinu la câte trei ani si din ale sínódeloru diecesane din fiecare anu. Toate acelea acte se publica nu numai in organulu archidiecesanu din Sibiu „Telegrafulu romanu“ si in „Biserica si Scol'a“ din Aradu, ci si in editiune separata cá carte, spre a le avé oricine, a se informa si edifica sufletesce din trensele.

Nu mai puțin activitate se simte si in biserica romanilor de religiunea greco-catholica din ambele tieri, cu acea unica differentia, că in doue diecese si in archidiecesa se facu până acuma vorba mai puțin, dara se lucră mai multu, éra una diecesa fusese lovita atatu de cumplitu prin unu desastru blastematu, in cătu aceea abia acum incepe a se reculege si a scapa din confusiunea in care fusese aruncata prin rapacitatea unoru ómeni rei din capitala si prin usioritatea de minte a altora din Oradea, care ne aducea aminte afacerile bisericesci din dilele regiloru Stefanu V si Ladislau-Cumanulu din sec. alu 13-lea.

Dupa sciri private, dara demne de credintia, venite dilele acestea dela Blasiu, acolo se va deschide a trei'a di de Rosalii unu sinodu provincial, precum se mai tinuse si altadata, la care sunt convocati toti episcopii diecesani si alti câteva barbati bisericesci buni canonisti. Se dice, că in acelu sinodu se voru adopta definitivu si publica unele statute si regulamente compuse si chiaru aprobate inca din a. 1873, care inse din cauze nedependente de vointi'a hierarchiloru gr.-catholici, nicidecum nu s'au potutu aplica până acuma. Ci că acelea cauze le scimu cu totii mai de multu, de donedieci, sau daca voiti, chiaru de o suta si mai bine de o suta de ani; aceeași politica bisericesca, aceeași sistema sugrumatória, aceeași urgia către ritulu resaritenu cultivatu si de greco-catholici, in fine aceeași ura invapaiata asupra

caracterului nationale alu bisericelor resaritene de ambele confessiuni asia, in cătu se te miri de ce unii romani simtu trebuintia inca si de o ura, cum amu dice extra, romanésca, si nu le este de ajunsu numai cu ur'a straina, de care s'ar potea satura cu prisosu, de câte ori ii manca pielea că se se mai urasca si intre sine.

Ni se mai spune, că din unele sínóde proto-popesce mergu petitiuni la arhieriei, in care se róga pentru infintierea unei organizatiuni sinodale, in care se ia si mirenii parte căta li se cuvine dupa canóne, si acésta nicidecum din vreo vanitate, nici numai din maimutiari'a altora, ci din convictiune deplina, că intre impregiurarile actuali, in midiulocu atatoru persecutiuni, fația cu atatea lovituri date nu numai bisericei cá atare, ci chiaru religiunei in generalu, clerulu trebue se simtia trebuinti'a de a'i veni in ajutoriu eficace si poporulu prin reprezentantii sei.

Suntemu si noi pentru participarea activa a mireniloru la afacerile bisericesci, căte nu cadu exclusivu in competentia clerului, amu dorí inse, că nou'a organizatiune ce s'ar introduce la greco-catholici, se fia mai puțin complicata si impreunata cu mai puțin pierdere de timpu si de spese, decât este a bisericei greco-resaritene orthodoxe, si noi credemu că se póte infintia organismu mai simplu si mai usioru de aplicatu.

Totu in dilele din urma ne venira dela B.-Pest'a alte sciri bisericesci, pe care le-amu potea numi neasteptate si frappante, daca noi nu amu fi invetiati de multu a nu ne mai mira de nimic, nihil mirari. Éca ce ni se scrie:

Planulu de a infintia in Ungari'a o diecesa greco-catholica compusa din 16 comune rutene si romanesci cu resiedenti'a in Hajdu Dorog, cu toate cartile bisericesci traduse si tiparite in limb'a magiara, au ajunsu in camer'a deputatiloru in forma de petitiune a magiaroniloru. Diet'a o transpuse ministrului de culte; acesta trecundu preste mitropolitulu de Alb'a-Juli'a, intrebă pe episcopii diecesani dela Oradea si Gherl'a Episcopulu Pavelu respinse totu planulu in termini clari. Despre episcopulu Sabo nu se scie ce opiniune si-a datu, se scie numai, că preas. sa este mare amicu alu ritulu latinu. Corespondentele mai adaoge scirea, că nici primatele Simor nici archiepiscopulu Haynald nu voru se audia de episcopia greco-catholica cu limba bisericesca magiara, nu că dóra eminențiile lor nu ar fi intoema că si calvinii cei mai inflacarati apostoli ai magiarismului, ii dóre inse altu-ceva: că nu cumva romano-catholicii magiari indulcinduse de sublimile liturgii grecesci, a lui Ioanu Gura-de aur, alui Vasilie celu mare si alui Grigorie, traduse toate la intielesu in limb'a magiara, se se duca la acelea si se renuntie la ritulu latinu, cu alte cuvente, se nu mai mérga la biserici r.-catholice.

Totu in timpulu acesta se discuta in capital'a Ungariei planulu de a infintia in cetatea Bud'a o episcopia gr. res. orthodoxa, pentru multimea de serbi magiarisati in mai multe comune, care până acum se tinu de vechi'a episcopia serbésca de acolo. Ce mai vreti? Se incérca toate calile spre a strabate cu limb'a magiara si la altariile nationalitatiloru.

Una alta scire ce ni se pare fabulósa, despre o bulla venita inainte cu unu anu dela Rom'a la Budapesta in favórea gr. catholiciloru, retinuta inse până in dio'a de astadi. Asteptamu informatiuni mai exacte.

Sciri diverse.

In cursulu lunei Aprile se intemplara in cercuri superioari ale societatiei unele schimbări de persóne, pe care cronicarii nu le trecu cu vederea.

Dupa mórtea lui Michailu Fogarasi octogenariulu episcopu alu diecesei rom.-catolice din Transilvani'a, Maiestatea Sa monarchulu a binevoitu a denumi in 30 Martiu episcopu diecesanu pe Franciscu Lónhart episcopu cu titulu de Gratianopole, sau cum se dice in canóne, episcopu in partile necredentiosiloru (in partibus infidelium), prepositu capitulariu si prelatu pontifical. — Odinióra si chiaru până in anulu 1848 episcopulu diecesei romano-catholice din Transilvani'a se bucurá in acésta tiéra de mare autoritate nu numai eclesiatica in sfera sa, ci si politica. Elu pe langa ce era in realitate, éra nu numai cu titlu golu, „Consiliarius actualis intimus Majestatis Suae“, in cătu cuventulu seu avea totudeauna trecere si ascultare la monarchu, apoi functioná regulatu si in gubernulu tiei cá consiliariu actualu cu votu decisivu si in rangulu alu doilea dupa

caderea imperiului Bizantin sub jugulu turciloru, autocefali'a bisericei rusesce, au isolatu cu totulu pe Russi de biserica Constantinoplei. Se adaoga la acésta ignorantia cea adanc'a ce a domnit secole in Russi'a, si resbóele intestine dintre Cnejii, carii isi disputau domniile si impartise tiéra intru o multime de Cneziate. Din aceste cauze cantarea, cá si tota disciplin'a bisericesca, a ajunsu in cea mai mare confusie si desordine. S'a formatu pe fondulu psaltikiei grecesci o psaltikie stranie cu totulu, s'au schimonositu semnele grecesci, s'au inventatu o multime de alte semne cu forme si nmiri fórte curioase, pe care Russii in genere le numescu cárlige, éra cantarea pe aceste semne o numescu cantare cárligata sau pe cárlige (kriucovoe pienie.) Intre numirile tehnice ale acestei arte de psaltikie rusesca se gasescu d. es. crétia, tare cá tunetulu, luminata, sierpóic'a sau smeóic'a, nodulu, prastia, luntrea, luntrea indoita, prea luminata, iute cá ap'a, frumósa, jidovésca, lina, iapa sau magariia, intunecata, grozava, trei sori, pacínica, elatinatórea si altele, pe cari nici unu musicantu asta-di nu le mai póte descifra, ci numai Lipovenii isi mai batu capulu cu densesle, scriindu-le si muncindu-se a cánta pe ele cánteculu lor bisericescu celu selbaticu, spre a fi in toate fideli principiului de conservare in totulu a datineloru vechi bisericesci. Totu in acele carti vechi de psaltikie rusesca, se mai gasescu termeni, cá: legghi, putere, habuva, nenenaica, ahata, homona. Cele d'anteiu doue cuvinte, simpli termeni musicali, cántaretii russi le cánta impreuna cu textulu cántariloru. Dupa esemplulu loru adaogemu si noi până astadi la cantarea „Sfinte Dumnedieule“ cuvéntulu: putere, altii: puternice, altii: puternici. Cei-alti patru termeni urmatori, arata deosebite silave ce se adaogau printre silavele cuvintelor cántarei, dupa mod'a greciloru, ceea-ce la Russi nu facea, de cătu incurcă si intunecă intielesulu cuvintelor. Nenenaic'a rusesca nu este altu ceva, de cătu cratima grecésca, cunoscuta si la noi si intrebuintiata mai alesu la finele chinoniciloru. Pe langa nenenaic'a rusesca psaltikia grecésca obicinuita la noi, mai avea

tereremuri, si tototóle; dar in psaltiki'a rusesca ele nu se gasescu; cáci altminterea ei ar pomeni si de terereica si de totoroica; dar se vede că ele au fostu creatiune a psaltiloru mai din urma dela Contantinopole, pe candu psaltikia rusesca se stabilise si isi luase form'a sa definitiva. Cánturile psalticale rusesce erau multu mai lungi de cătu cele grecesci. Asia comparandu cuvéntulu aliluia cántatu in amendou felurile, grecesce si rusesce, in celu d'anteiu gasimu vocala A dela inceputu repetita numai de 3 ori, éra in cea rusesca de 12 ori; de asemenea vocala a dela urma in grecesce repetita de 4 ori, éra in cea rusesca de 30 ori. Judecandu dupa semnele psaltikiei rusesce, care erau varii, dupa locuri si autori, ele nu insemnau tonuri fixe, mari sau mici, ci erau unu felu de ierogliffe, care faceau alusiune la sciute figuri de cántare, care figuri, cine-va trebuia se le invetie din audiu dela unu cántaretu esertu. De unde se intielege, cá cantarea era espusa capritului si talentulu cántaretului, mai multu sau mai puțin. De aici a si urmatu acea nepomenita confusie in cántare si greutatea de a o invetia si de a pázi uniformitatea in cántare. Acésta anomalie a cántarei bisericesci in Russi'a s'a continuatu până in véculu alu XVII-lea.

Russii din partea sud-vestica a imperiului au pas-tratu mai bine vechi'a cantare a bisericei orthodoxe, dusa acolo dela Slavii de Sudu, impreuna cu cartea (literatur'a) bisericesca, formata in Bulgari'a. Pentru care si cántarea dusa la ei din Bulgari'a, pórtă până asta-di numele de cántarea bulgara.

Ea de asemenea se basédia pe cele 8 glasuri ale bisericei orientale, in sa esecuti'a ei este multu mai simpla de cătu aceea mestesiugita a psaltikiei grecesci si rusesce. Ea de asemenea este melodica, si s'a pas-tratu traditionalu prin practica bisericesca si prin audire dela unii la altii.

(Va urmă.)

gubernatoru. Multe decisiuni se poteau lua numai daca se invoia si episcopulu. Nici-unu altu episcopu sau superintendente de vreo alta confessiune din cele cinci ale acestei tieri nu avea se treca pe de inaintea lui; era curtea imperiala ilu sprijinia intru tote cu atatu mai virtosu, ca dupace catolicismulu in Transilvania cadiuse pana in anulu 1700 sub genunchii calvinilor, era acestia treceau in ochii casei Habsburg de vrasmasi ai sei declarati, partisani ai caselor Tökölyi si Rákoczy (curutii), se prea intielege ca dela Vien'a s'au luat totode-una tote mesurile posibile pentru restaurarea si intarirea catolicismului. Asia se intempla, ca din vreo 50 mii suflete cate mai remasesera necalvinite pana in acelu anu, pana inainte cu vreo 50 de ani sau inmultitu la 200,000, era astadi numerulu rom.-catolicilor ajunge la 300 mii, castigati nu atatu prin proselitismu, catu mai virtosu prin migratiuni de functionari, militari, profesionisti, germani si cechi din tierile austriace in tier'a nostra, prin trecerea armenilor dela ritulu loru orientalu la ritulu latinu, in fine prin pasirea unui mare numeru de familii romanesci fruntasie dela ritulu orientale la ritulu latinu, prin urmare si la natiunea magiara, neinctatu pana in anulu 1848.

Veniturile episcopului r.-c. din Transilvania nu sunt asia mari ca ale celorlu din Ungari'a, dara mai mari decat ale tuturor celorlalti episcopi si superintendenti din acesta tiara, adunate intru o singura suma. Atata numai, ca dupa cum se spune, de candu episcopulu Michailu trecutu preste 80 de ani, atinsu de apoplexia si ajunsu la mare nepotintia, siorecii si clotianii de prin granarie, magazine si celarie ne mai avendu frica de nici o mitia, faceau contradantiu prin tote mosiile, si se sustine unu lucru fabulosu, ca bietulu betranu au avutu in cutare anu venitu curatu siesedieci si cinci (65) florini si nu sciu cati cruceri.

De altumentrea fericitulu episcopu Michailu Fogarasi ardelanu de origine si romanu dupa mama, a fostu in tota vieti'a sa modelu de virtuti christiane si civili, era ca episcopu a datu cu mana plina partea mai mare din veniturile sale la biserici, parochii, scole si alte institute lipsite si sarace. — In statulu militariu se facu erasi unele stramutari importante. Escel. sa domnulu Bauer generalu de artileria comandante alu trupelorlu Mai. Sale din Transilvania, fu stramutatu la Vien'a, unde pleca, dupace corpulu oficiariloru dete in onorea Escel. sale o mesa stralucita de preste 400 persoane, apoi in alta di ilu petrecu pana la gara impreuna cu alte autoritati civili din locu.

In 25 Aprile sosi dela Timisor'a escelenti'a sa domnulu generalu de cavaleria br. Appel ca successoru alu dlui generalu Bauer in functiunea sa importanta, si fu intimpinatu de catra corpulu oficiariloru de statu maioru cu Escel. sa dlu FML. Gyurits in frunte, cu parada usitata la statulu militariu.

— Dela Brasiovu se scrie, ca domnulu Szentiványi comite supremu la comitatulu acela, era de cativa ani si la Fagarasiu dimissionandu trece la curtea de apellu (tabl'a regesca) ca unulu care si intrerupsese cariera sa de judecatoriu numai din consideratiuni mai inalte. Postulu de comite supremu la Brasiovu este unulu din cele mai importante si daca voiti, din cele mai grele. Se dice, ca in loculu dlui Szentiványi ar fi destinatu se murga comitele A. Bethlen ginerele dlui Mocioni, adeca totu unu ardelenu. Se te miri; pentru-ca de 15 ani incoace functiunile mai inalte se dau de regula mai multu la ungureni, carii nu cunosc nici limba, nici poporu si nici relatiunile locuitoriloru acestei tieri.

Municipalitatea din Brasiovu ne mai potendu suferi mortificarile inspectorului r. de contributiuni, s'au sculat asupra lui cu proteste si petitiuni inaintate la ministeriu. Numai de nu aru patit'o si ei cum au patit'o bróscele cu imperatulu pe care'lu cerusera dela Joie. Inspectorulu celu adeveratu e ministrulu com. Jul. Szapáry.

— (Romanii voru se se faca luterani?) Doue corespondentie, un'a mai curiosa de catu alt'a in „Gazet'a Transilvaniei“ Nr. 36 si in „Sieb. d. Tageblatt“ din 22 Aprile disputa despre vointia unui numeru de 80 suflete romani gr. catholici din comun'a sasésca St. Giorgiu in tinutul Bistritiei, de a trece la confessiunea luterana. Romani din Ungari'a si Transilvania au trecutu in tote timpurile la ritulu romano-catholicu, mai tardiu la calvinia de a valm'a. In Secuime trecu pana in dio'a de astadi unii la r.-catholici, altii la calvini si chiaru la unitariani, multi prin casatoriia mestecate, altii in

grati'a domniloru, ale caroru coji le rodu; pana acum inse nu se audi ca romani se fia trecutu la confessiunea luterana si se se fia facutu totuodata sasi. Din ce cauza? Dn. Fr. Schuster parochu ev. din St. Giorgiu spune in declaratiunea sa din 18 Aprile, ca acei romani ticalosi s'aru fi plansu la elu asupra parochului gr.-cath. din Bungardu, ca le e taxe prea mari. Ei adeca fiindu pugini, se tinu de parochi'a din Bungardu ca comunitate filiale. Cum se se intemple, ca unu pacharu ca acesta se fia silita a'lu be toema episcopi'a dela Gherl'a! Unde dai si unde crepa! Voindu a magiarisa, dai in germanismu. Casu prea tristu, inse cu atatu mai instructivu, numai daca amu voi se invetiamu ceva din elu; nu ceva, ci forte multu.

— (Procesulu de inalta tradare) din Galiti'a intentatu asupra mai multoru ruteni s'au traganatu pana acum prin necurmte investigatiuni, si abia dilele acestea s'au inceputu tragerea in judecata. Unu procesu acesta din cele mai misterioase, invelitu in secrete politice si religioase. Un'a se scie, ca rutenii sunt dati victima la elementulu polonu in Galiti'a, precum polonii sunt calcati in Russi'a de catra elementulu muscalescu. Una pentru alt'a. Unii si altii se dicu a fi christiani, lucra inse acum ca totdeauna paganescu, unii ca Sarmati, altii ca Mongoli si ca Schiti, spre batjocur'a christianismului.

— (Delegatiunile) au votatu abia in 26 Aprile sum'a scadiuta cu 2 milioane, adeca 21.330,000 fl.

— (Invitare la prenumeratiune) la opsiurulu „Regule de Bon-ton“ sau „Regule despre portarea in societate“ (estrageri din deosebite isvóre) de Corneliu Popu Pecurariu, teologu in Blasiu (Balásfalva) Transilvania. Regulele de „Bon-ton“ tractedia despre portarea eleganta in ori-ce inpregiurari ale vietiei, precum: despre portarea in familia, teatru, concerte, baluri, despre portarea in caletorii, in case straine, despre facerea viziteloru, despre presente, charte de visite, despre portarea la cununie, despre salutari si alte inpregiurari ale vietiei, continendu unu avisu despre demnitatea junimei studiöse si datorintia Stimatului Publicu romanescu faia cu acesta precum si unu cuventu de inchieare contra luxului esistente in societatea romanésca moderna. Pretiulu 20 cr.

— Citimu in „Luminatoriulu“ din Timisiór'a urmatórie scire dela Aradu:

„Adunarea generala a asociatiunei aradane“ s'a tinutu Luni in 17 cur. in sala mare a institutulu teologicu. Dlu episcopu presedinte a deschisu siedinti'a prin cuvente insufletitórie. Din multe parti se audiau voci antipatice pentru asociatiune, dar se speramu in reinviere. Directiunea prin referentele seu R. Ciorogariu face raportu anualu din carele s'a constatat, ca bibliotec'a asociatiunei dispune de vreo 300 de opuri; cass'a numera in bani gata 525 fl. 11 cr. si o obligatiune dela Albin'a in valóre de 123 fl. v. a. In decursulu anului directiunea a tinutu mai multe siedintie ordinare, in cari s'a lucratu pentru radicarea numelui asociatiunei. Unu lucru neplacutu este ca membrii nu se potu deprinde cu ide'a de a trage velu preste cele trecute; unii pretindu ca-su membri conformu solviriloru din timpurile cele de trista memorie, altii dicu ca ei nu voru solvi nimicu pana candu nu se voru inscrie toti membrii de nou, renoindu-si taxele. Pentru anulu urmatoriu s'a reconstituitu directiunea: Mg. Sa d. vicariu Belesiu ca directoru si d. advocatu Oncu ca dir. II. Ceialalti membrii sunt totu cei din directiunea trecuta. Bugetulu s'a votatu cu 30 fl. v. a.

Acestea sciri au mare trebuintia de comentariu.

— A moritu Charles (Carol) Darwin celu mai renumitu scrutatoriu alu sciintieloru naturale, in secululu presinte si pana acum, si carele a constatat cumca omulu descinde din maimutia. In Angli'a s'a datu reposatului o insemnate mai pre susu de cum a fostu vez'a unui Beaconsfield, jelindu-lu tier'a intréga si astfelu urcandu-lu ca celu de antaiu in rangu intre ómenii mari ai secolului presinte. Mórtea marelui barbatu in sciintiele naturali a urmatu dintr'o bóla de ánima de carea elu patimea de multu timp. A lucratu bolnavulu pana in ultimulu momentu alu vietii sale si a posedatu fire si minte curata. Se-i dicemu si noi: D-dieu se-lu ierte, tierin'a se-i fia usióra.

Romania.

M. Sa regele a adresatu dlui ministru presedinte urmatórea scrisóre:

„Scumpulu meu presedinte alu consiliului de ministri.

„In diu'a de 14 Martiu si 8 Aprile, aniversaria proclamarei Regatului, si a nascerei si a alegerei Mele, acum 16 ani, de domnu alu Romaniei, amu primitu numeroase felicitari, urari pline de iubire din tote partile, din unghiurile cele mai departate ale tieriei. Acesta a fostu pentru mine dovada viua catu de adancu s'au sapatu aceste doue date in anim'a scumpului meu poporu, nobila si maritimósa ánima cu care a mea pururea e nedespartitu legata prin aceleasi simtiri.

„Rogu-te fi interpretulu meu, scumpulu meu presedinte alu consiliului, catre toti acei cari au serbatoritu aceste doue dile, si neputendu multiami însu-mi fia-carui, multiamesce pentru mine corpuri-loru constituite, autoritatiloru publice, functionariloru, persónelorlu private, intr'unu cuventu, tutuloru cari mi-au tramisu, in acele dile, o scumpa si pretiósa amintire.

„Spune-le ca, salutandu pe 14 Martiu, au salutatu si felicitatu in sa-si indeplinirea secularieloru dorintie si aspiratiuni nationale, incununate de barbatia si inteleptiunea poporului romanu; salutandu pe 8 Aprile, au aclamatu o aniversara, care a devenitu induoitu scumpa ánimei mele din diu'a in care Romani'a m'a pusu cármaciulu ei.

„Bine-voiesce a reinnoui si colegiloru d-tale recunoscinti'a Reginei si a Mea, pentru frumósele cuvente ce guvernulu ne-a rostitu in diu'a de 8 Aprile, si fii incredintiati, scumpulu meu presedinte alu consiliului, de nemarginit'a stima si afectiune nestramutata ce-ti pastrediu.

Carol.

Statu'a lui Lazaru.

Domnulu meu!

Proiectandu-se a se radica statu'a lui George Lazaru, guvernulu a inserisu in bugetu o suma care acopere mai multu de jumetate cheltuelile pentru ridicarea acestei statue.

Acum e rëndulu natiunii.

De aceea comitetulu constituitu ad hoc, ve tramite si d-vóstra o lista de subscriptiune, rugandu-ve a face, prin cunoscintiele ce aveti, se se acopere pe catu se va puté cu mai multe semnaturi.

Numele barbatului pe care recunoscinti'a tierii voiesce a 'lu imortalisá, este atatu de poporalu, ca ori-ce indemnii pentru ridicarea statuei lui ne pare aprópe de prisosu . . .

George Lazaru a redesteptatu romanismulu!

Listele cum si sumele ce se voru aduná, insumate si adeverite de d-vóstra, binevoiti a le inaintá directu la cassariulu comitetului, d. Stefanu Iónide, bancherulu, strad'a Smárdanu Nr. 21, Bucuresci.

Primiti, ve rogu, domnulu meu, asigurarea stimei si consideratiunii ce ve pastrediu.)*

Presedinte: V. A. Urechia.

Secretariu: G. O. Gárbea.

Ajutórie pentru comunele nenorocite prin focu.

Arataramu in altu Nr., ca s'au infintiatu comitete de caritate care au luat asupra si adunari de bani si obiecte pentru sutele de familii saracite prin furi'a elementului. Comitetul generale de caritate infintiatu in capitala sub presedinti'a principelui Georgie Bibescu Brancovanu, arangiandu in serbatorile Pasciloru diverse petreceri stralucite, si cu vendiari in magazine improvizate cu tombola, jocuri si intregeri cu luntrile pe lacu etc. au adunatu sum'a considerabile de 102,370 lei noi (circa 50 mii fl. v. a.) Din acesta suma 33,847 l. 90 bani, adeca $\frac{1}{3}$ parte a fostu adunata numai de catra dame, in frunte cu dómn'a Bibescu, care preste acea suma mai facuse o colecta de 12,055 l. n.; a vendutu si in pravalia (butica, bolticica, dughéna) alaturea cu domnisiórele de Listenay si cu dnii L. Cantacusinu et F. Florescu in pretiu de 5304 l. 50 bani. Ceealalta suma pana la 33,847 l. n. a esitu din vendiariile facute de catra alte 29 dómne. Din pretiurile de intrare in gradina in trei dile s'au adunatu 36,313 l. n. Din tombola (loteria) in 4 dile 29,696, dela bufeturi; restaurante etc. restulu pana la sum'a totala. Spesele au fostu asia de moderate, in catu au remasu a se imparti preste 90 mii l. n.

Éta femei romane, nu din clasele inferiori, ci din societatea superióra, cum sciu se faca

*) Cine a fostu acelu George Lazaru? Sciu generatiunile june? A se vedé discursulu academicu alu lui Petru Poenariu publicatu in brosiura separata De vendiare la W. Krafft in Sibiu. Pretiu 40 cr. Red. Obs.

binele si se ajute pe omenime in suferintele sale, pentru-că mai in urma se ăsa câte unu pessimistu cu sange negru, sau chiaru de sange strainu, se le calumniedie in press'a straina si in limbi straine.

Cestiunea Dunarei.

Relativu la cestiunea Dunarei citimu in diarele straine urmatóarele :

„Lordulu majoru din Londr'a a datu luna trecuta banchetulu obicnuitu pentru serbatorile Pasciloru; reprezentantulu Romaniei, dlu Ghica, a respunsu printr'unu toastu la acelea care au tostu ridicate de reprezentantii puteriloru straine. Cu acésta ocasiune dlu Ghica atinse cestiunea Dunarei amintindu, că dejá la congresulu din Paris lordulu Clarendon a aparatu interesele Romaniei. Asta-di, observa dlu Ghica, o cestiune fórte importanta pentru tiér'a mea preocupa atentiunea Europei, adica regulamentul pentru navigatiunea pe Dunare. Dela ajutoriulu Engliterei, care totu-de-una e in capulu ori-carei misicari pentru libertatea comerciului, Romanii astépta si acum realizarea dorintiei lor ardinte, adica cá acestu mare riu, care e strad'a cea mare a comerciului intre Orientu si Occidentu, se fia deschisu pentru banderiele tuturor natiuniloru, fara distinctiune, si cá obstacolele ce exista inca asupra unoru puncte, se dispara o-data cu totulu.

Englitr'a este, adaoga „Neue freie Presse“, care a incurajatu cătu-va timpu pe Romani'a in opozitiunea ei contra ante-proiectului austriacu; déru de candu acestu ante-proiectu a fostu inlocuitu cu propunerea lui Barrère, Englitr'a 'si a schimbatu positiunea cá si cele-l'alte puteri, si numai Romani'a pare a persista intr'o negatiune fara nici unu resultatu practic.

„Journalu de St. Petersburg“ semnalédia :

„Propunerea lui Barrère, relativa la cestiunea Dunarei, nu s'a comunicatu inca oficialu puteriloru.

Prin urmare ele n'au ocasiunea d'a se pronuntiá asupra ei.“

O telegrama din Paris cătra „Neue freie Presse“ dà urmatórea scire :

„Contra informatiuniloru date de foile oficióse de aci, cum-că propunerea lui Barrère in cestiunea Dunarei aru fi fostu adoptata de puteri, se comunica corespondentului d-vóstra, că Romani'a ar fi ridicatu dejá obiectiuni si Russi'a ar fi facutu representatiuni.“

„L' Indépendance Belge“ afla din Berlin, că tóte puterile au primitu in principiu propunerea lui Barrère pentru regularea cestiunei Dunarei, la care propunere a aderatu si guvernulu Romanu cu óre-care reserve ce sunt cunoscute tuturoru.

Asupra acestoru reserve va avea se deliberedie si se hotarasca comisiunea Dunarei.

(Dupa B. publicu.)

Din strainatate.

Cea mai interesanta scire pentru tóta Europ'a este, că imperatulu Germaniei s'a impacatu definitivu cu pap'a Leo XIII si a trimisu la Curi'a Romei ambasadoru in persón'a dlui Schlözer, care fu primitu cu multa bunavointia de cătra pontificele. Press'a germana căta este pe man'a evreiloru, vedindu că nu mai póte nutri vrasmasii'a intre crestini si crestini, dice că in casulu de fačia a invinsu Scaunulu Romei, si s'a umilitu Bismark. Destulu că sau impacatu.

— Britani'a mare. Gubernulu a concentratu in Irlandi'a 32 batalióne pedestrime, 7 regimente calarime, 12 baterii etc.; asasinatete in se totu nu incetédia.

Correspondentie particulare ale „Observatoriului“.

— Siomcut'a-mare, 24 Aprile 1882. Onorata Redactiune! Sér'a dilei de 17 l. c. a fostu pentru noi romanii Siomcuteni o serbatóre nationala, in carea amu avutu o petrecere prea placuta causata prin d. Joanu Popescu prof. si dir. scol. in Berladu (Romani'a).

Dsa e nascutu in comun'a Coasiu din fostulu districtu alu „Cetatei de piétra“ si in anulu 1848 in etate cam de 17—18 ani a trecut muntii Carpati dincolo in Romani'a, unde mai tardiu casatorinduse si impamenteninduse, a devenitu fiulu acelei Patrii, alegándusi de cariera chiamarea pre cătu de grea pre atátu de marétia: luminarea si cultivarea natiunei sale. Devotamentulu seu spre implinirea datorintelor cá apostolu alu educatiunei si instructiunei, precum si patriotismulu adeveratu, sunt prea bine cunoscute nu numai celor din Romani'a independenta, ci si nóua romaniloru din patri'a sa natala. Natiunea romana a

sciutu si scie pururea a resplati meritele aceluor barbatu, cari di si nópte asuda la cladirea maretului edificiu — ridicarea poporului din intunerecu la lumina si inaintarea aceluia pre tóte terenale de cultura. Unu asemenea barbatu devotatu binelui nationalu e si d. Popescu, alu carui pieptu destulu de vengiosu inca, l'amu vedutu cu bucuria decoratu cu trei ordini pentru sacrificiele aduse pe altariulu scumpei natiunei cá professore si romanu. Densulu e cav. alu ordin. „Stéua Romaniei“ classa a II, propriet. ordin „Bene merenti“ si alu ordin. „Aperatori patriei“. Unu asemenea barbatu face onóre confratiloru sei, precum si fostulu districtu alu „Cetatei de piétra“, care a datu din sinulu seu si alti barbatu asemenea dlui Popescu, cum au fostu episcopii Joanu Bobu si Joanu Lemeni, Joanu Buténu s. a. Acestea notiie le-am culesu din unu toastu alu dlui Josefu Popu, pronunciatu la cin'a comuna arangiata in 17 l. c. prin inteligenti'a romana din Siomcuta-mare, in onórea confratelu nostru dlu Joanu Popescu.

„In diu'a urmatóre (18) dlu Popescu, voindu a se convinge despre starea culturale a locuitoriloru acestui opidu, a onoratu cu visit'a dsale si scól'a confes. romana din locu tocmái in órele de prelegere. Cu o tactica adeveratu pedagogica a intrebatu pre prunci si in fine multiamitu, le-au ténutu o vorbire animandú' si spunendule, că numai invetiatur'a ne póte mantui in contra a tóte primejdiele. Totu in ace'a di si-a facutu visitele pre la amici si cunoscuti.

In 19 luandu si adio dela patri'a sa natala si confratii sei Chioreni — pre cari de 15 ani nu ia fostu vedutu — a plecatu cu diligenti'a postale cătra Ardélu pentru a se reintórce in Romani'a la postulu si in sinulu familiei sale. Dupa cum amu aflu eu, dlu Popescu e in etate cam de 51 de ani si cu tóte că peru capulu i s'au incaruntitu pentru multele-i fatige, potemu inse sperá cá D-dieu i va lungi inca multu frulu vietiei, spre binele mamei nóstre natiunei — si glori'a Chioreniloru. Onóre guvernului Romaniei carele scie apretuii ostenelele barbatiloru devotati binelui patriei! Onóre confratiloru nostri, cetatieniloru urbei Barladu, cari in tempulu resbelului cu Turcii au alesu pre dlu Popescu de vice-colonelu alu gardei civile! Onóre si inteligentiei Chiorene, carea a sciutu intr'unu modu atátu de frumósu a-si manifestá sentimentele de recunoscintia fratiésca fatia cu o ramura esita din trupin'a acestui districtu!

Eu nu voiu uitá nici-odata espresuniile domnului Popescu demne de consideratu si imitatu. „Eu nu am fostu nici odata omulu vorbeloru, ci alu faptelor... ce am potutu am facutu...“ „Totu déuna m'am ganditu si am avutu de scopu luminarea si ridicarea tieranului...“ „Progresulu de astadi alu Romaniloru (intielegendu Romani'a) este resultatulu unei munce abia de 50—60 de ani, si totusi cu mandrie putemu afirmá, că amu facutu atáta cătu altii in dóue sece...“ a disu dlu Popescu. Auditi Romaniloru din 4 unghiuri! Nu vorbe, ci fapte, nu numai palatulu, ci si colib'a!

Inchieandu te salutu inca odata venerate betranule, orandu'ti se ajungi a dice cu Simeonu : „Acum dimite dne in pace pe sierbulu teu, că-ci veduira ochii mei.“

E . . . P . . .
inv.

— Ragla, in 24 Aprile st. n. 1882. Stimate dlu Redactoru! Pre langa tóte că nu voiamu a ve molestá si eu cu inpartesiri atátu de duresóse cum se vedu si citescu mai in fia-care numeru alu pretiutulu diurnalu ce redigeti, totusi nu pociu intrelasá a nu ve aduce la cunoscintia si tristulu casu de care nu remase crutiata nice mic'a si serman'a nóstra comuna. In 22 spre 23 l. c. pre la 11 óre nóptea a eruptu aici unu focu ajutat si de unu ventu mare, in mai puçinu de 15 minute prefacú dela 16 familii totulu in cenusia.

Din, acestu focu teribile nu s'a pututu scapá afara de vite mari, chiaru nemic'a; porci, vitiei arsera mai multi, si ce e mai durerosu, avemu a deplange si perderea unei vieti omenesci. Unu venerabilu betranu, carele dupe a-ce si-a scosu doue vaci din grajdulu ce ardea, voi a'si scóte si vro haina din cas'a coprinosa de flacar, inse nu potu, că-ci apucat de focu, abia fu scosu si densulu, si in urm'a arsuriloru suferite a 3 a di 'si datu sufletulu.

Domnulu jude procesuale Alesandru Bodo a facutu numai decátu a dou'a di investigarea. Daun'a constatata se urca la 7000 fl. v. a. Unulu suspitionatu cá tetiunariu acestei crime, se afla dejá in manile justitiei, si cercetarea contra lui decurge cu tóta energi'a.

Unu comitetu ajutoriu, care s'a infiintiatu indata in diu'a urmatóre facéndu numai decátu o colecta in comun'a propria, avu fericirea de a poté veni de timpuriu in ajutoriulu nefericitorulu, impartindule resultatulu acelei colecte si anume 51 litre cucurudiu (litra se numesce pre aici o mesura de 30 litre metrice), 2 litre grau, 2 litre ovesu, 52 cupe fasole, 22 cupe cartofi, 10 1/2 cara de fenu, unulu dela generosulu dlu jude procesuale Alesandru Bodo, si 8 cara de paie.

In 2 Aprile mai venindune ofrande marinimóse din comunele Dumitritia (Waltersdorf) 7 litre cucurudiu, din Siomusiu 17 litre cucurudiu, 4 litre fasole, 2 litre grau, 1 litra ovesu si una bobu, din Sieuti 14 litre cucurudiu si 4 cupe fasole, apoi in bani din comun'a Ragla 17 fl. 60 cr., si din Budasiu 9 fl. 82 cr. v. a. sau facutu a dou'a inpartire, de 41 litre de cucurudiu, 2 litre de grau, 1 litra de ovesu, 4 litre de fasole 1 de bobu si in bani gata 26 fl. 27 cr. v. a.

Din bani se mai afla unu restu de 1 fl. 33 cr. v. a. inca neinpartitu.

Decumva veti binevoii dle redactoru a deschide colónele pretiutulu D. V. Diurnalu si acestei triste comunicari, me asiu incumetá a mai adauge si acea rogare, că totu-una-data se aducuti la cunoscintia marinimosiloru donatori adunc'a multiamita pre cătu

din partea nenorocitorulu, atáta si a comitetulu ajutoriu, subsemnandume cu deosebita stima alu

D. V. stimatoriu
Joanu Margineanu,
presidentulu comit. ajutoriu.

Deschidere de prenumeratiune

la

„Observatoriulu“

dela 1/13 Aprile inainte.

Pentru acei domni abonati carii prenumeraseru dela 1/13 Aprile 1881 pe 1 anu, dela 1/13 Iuliu pe 9 luni, éra altii pe 6 sau si numai pe 3 luni, abonamentulu espira cu finea lunei Martiu. Pentru-că se potemu regulá de timpuriu o espeditiune esacta a diariului, rogamu pe ddni abonatii respectivi se binevoiesca a isi descoperi vointi'a inainte de 1/13, innoindu'si abonamentulu cu pretiurile aratate in fruntea diariului: de 8 fl. pe 1 anu, 4 fl. pe 6 luni inlainturulu monarchiei, éra in afara din monarchia cu 22 franci pe 1 anu, cu 11 franci pe 1/2 anu, in auru sau in bilete de banca sau hipotecarie, éra fractiunile, anume din Romani'a, se potu implini cu marce de posta.

Redactiunea si Editur'a.

Pretiurile cerealeloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la

25 Aprile st. n. in Sibiu:

Grân, dupa cualitati	1	hectolitru	fl. 8.—8 80
Grân, amestecat	1	„	„ 6 80—7 60
Secara	1	„	„ 5 10—5 50
Papusiou	1	„	„ 4 70—5 10
Ordii	1	„	„ 5 60—6.—
Ovesu	1	„	„ 3 20—3 60
Cartofi	1	„	„ 2 50—3.—
Mazare	1	„	„ 10. 11.—
Linte	1	„	„ 12.—14.—
Fasole	1	„	„ 6 50—7 50
Lardu (slanina)	50	Kilogram.	„ 35.—37.—
Untura (unsóre topita)	50	„	„ 34—35
Carne de vita	1	„	„ 46—48
Oua 10 de	1	„	„ —20

Cursuri de Bucuresti in Lei noi (franci).

26 Aprile st. n. 1882.

Fonduri de Statu :

Rent'a romana 1875 5%	1.	88. 2/3
Rent'a romana amort. 5%	„	88. 3/4
Rent'a romana (R. conv.) 6%	„	100. 3/4
Obligatiuni de Statu C. F. R. 6%	„	—
Inprumutulu Stern 7%	„	—
Inprumutulu Oppenheim 8%	„	—
Inprumutulu Municipal 8%	„	103. 1/2
Inprumutulu orasiu lui Bucuresti cu lose	„	30.—

Valori felurite :

Creditu fonciaru ruralu 7%	„	102. 1/4
Creditu fonciaru ruralu 5%	„	88. 1/2
Creditu fonciaru urbanu 7%	„	100.—
Creditu fonciaru urbanu 6%	„	93.—
Creditu fonciaru urbanu 5%	„	88.—
Obligatiuni Casei Pens.	„	225.—

Actiuni :

Banca Nationala (500 l.)	„	1345.—
Societatea „Dacie-Romania“ (250 l.)	„	319.—
Banca Romaniei (500 l.)	„	—
Soc. cred. mob. rom. (500 l.)	„	—
Soc. rom. de construct. si lucrari publice (500 l.)	„	—

Depuneri de capitale pentru fructificare

se primescu la institutulu subsemnatu cu 5% interese, éra sub conditiune a se insciintia ridicarea depunerei cu 6 luni mai inainte, cu 5 1/2 % interese.

Interesele incepu cu diu'a, care urmédia dupa diu'a depunerei capitalulu si incéta cu diu'a premergatóre dilei, in cari se ridica depunerea, cu acelu adaosu inse, că numai dupa acele capitale se dau interese, care stau depuse la institutu celu puçinu 15 zile. La 1 Ianuariu si la 1 Iuliu a fiacarui anu interesele neridicate se capitalisédia si se fructifica mai departe.

La dorinti'a deponentelui se potu stabili in depunerea capitalulu si conditiuni speciale de esolvire, care se insémna in libelu si in cartea depuneriloru institutulu. In atare casu restituirea depunerei urmédia dupa modalitati speciale.

Depunerile tramise prin posta pe langa comunicarea adresei deponentelui, se resolu totudeauna in diu'a primirei.

Asemene se potu efectui prin posta anuntiari si ridicari de capitale.

Sibiu, in 15 Aprile 1882.

(82) 2—4

„Albin'a“

institutu de creditu si de economii.

Editoru si redactoru responsabile: **G. Baritiu.**

Tipariulu lui **W. Krafft.**